



# תשלומי הורים במערכת החינוך

## ריכוז מידע ונתונים

כתיבה: אסף ויניגר | אישור: יובל וורגן | עריכה לשונית: מערכת דברי הכנסת  
תאריך: י"ד באב תש"ף, 4 באוגוסט 2020

סקירה

## תוכן עניינים

1.....	תמצית	
3.....	סוגי תשלומי הורים במערכת החינוך	.1
4.....	1.1 תשלומי הורים מוגברים	
5.....	נתונים על גביית תשלומי הורים	.2
5.....	2.1 היקף תשלומי ההורים	
6.....	2.2 התשלומים שאושר למוסדות החינוך לגבות	
8.....	חלופות שהוצעו לאורך השנים לגביית תשלומי ההורים	.3
10.....	מלגות סיוע בתשלומי הורים	.4
10.....	אכיפה ובקרה על גביית תשלומי הורים	.5
11.....	5.1 תלונות בנושא תשלומי הורים	
11.....	מבט משווה בין-לאומי	.6
11.....	6.1 מידע מדוחות השוואתיים בנושא תשלומי הורים	
12.....	6.2 נתונים על הוצאות משקי בית על מוסדות חינוך	

## תמצית

מסמך זה נכתב לבקשת חברת הכנסת אורלי פרומן, ויוצג בו מידע ונתונים נבחרים בנושא תשלומי הורים במערכת החינוך.

### במסמך עולים בין היתר הדברים האלה:

- במערכת החינוך נהוגים כמה סוגים של תשלומי הורים. הם נחלקים לתשלומים התלויים באישור ועדת החינוך, התרבות והספורט של הכנסת (תשלומי חובה ורשות ותשלומים בעבור הזנה) ולתשלומים שאינם תלויים באישור הוועדה (תוכניות לימודים נוספות – תל"ן; רכישת שירותים מרצון).
- תשלומי החובה והרשות הסתכמו בשנת 2017 בכ-1.5 מיליארד ש"ח. הסכום המרבי שנגבה מהורי התלמידים עבור תוכניות לימוד נוספות (תל"ן) ורכישת שירותים מרצון מסתכם באותה שנה בכ-3 מיליארד ש"ח, כלומר סכום התשלומים שאינם תלויים באישור ועדת החינוך של הכנסת גבוה מסכום תשלומי החובה והרשות שתלויים באישור הוועדה.
- בית ספר המבקש לגבות תשלומים מההורים נדרש לדווח על כך למשרד החינוך באמצעות מערכת "אפיק" ולקבל ממנו אישור לגבות את הסכומים המבוקשים. כ-78% מבתי הספר שדיווחיהם אושרו קיבלו אישור לגבות תשלומי הורים בסכום שאינו עולה על 2,000 ש"ח וכ-22% (703 בתי ספר) קיבלו אישור לגבות תשלומי הורים בסכום העולה על 2,000 ש"ח. 197 בתי ספר קיבלו אישור לגבות תשלומי הורים בסכום העולה על 5,000 ש"ח.
- לאורך השנים המליצו כמה ועדות ציבוריות לבטל את תשלומי ההורים ולקבוע מנגנונים חלופיים לסבסוד השירותים, אך המלצות אלו לא יושמו מעולם. בדיון בוועדת החינוך של הכנסת במסגרת אישור תשלומי ההורים לשנת הלימודים הקודמת אישרה הוועדה מתווה שהציג מנכ"ל משרד החינוך ובו נכתב כי מוסכם על הצדדים שיש להסדיר את תשלומי ההורים, להפחית אותם ולפקח עליהם ביתר יעילות. עוד נכתב במתווה כי הממשלה תפעל בתהליך רב-שנתי להפחתה של תשלומי ההורים.
- בשנת 2019 נדונה בבג"ץ עתירה לביטול הוראות בחוזר מנכ"ל משרד החינוך המאפשר גבייה מוגברת של תשלומי הורים בטענה כי גבייה זו נעשית שלא כדין ובחוסר סמכות. באוגוסט 2019 דחה בג"ץ את העתירה. עם זאת, בפסק הדין נמתחה ביקורת מצד השופט יצחק עמית על האופן שבו מעוגנת גביית התשלומים שאינה תלויה באישור ועדת החינוך של הכנסת.
- על פי דוח שפרסם ה-OECD בשנת 2017, יש מדינות באירופה שמאפשרות למוסדות החינוך הציבוריים לגבות מהורי התלמידים שכר לימוד (בעיקר בשלב החינוך הקדם-יסודי) ותשלומים נוספים – תשלומי רשות ותרומות. בדוח לא מפורט היקף התשלומים הנוספים והשימוש שנעשה בהם.
- בדוח שפורסם בישראל ביוני 2020 נבחנה המדיניות בנושא תשלומי הורים בבתי ספר יסודיים בשש מדינות. נמצא כי בארבע מהמדינות – פולין, מדינת ברלין שבגרמניה, אנגליה ופרובינציית אונטריו שבקנדה – לא נגבים תשלומי הורים עבור עזרי ההוראה והלימוד, ביטוח, הסעות וארוחות צהריים, ומנגד, בשתי מדינות – ויקטוריה וקליפורניה – נגבים תשלומי הורים בסעיפים רבים. לצד זאת נמצא

כי בארבע מדינות – ויקטוריה, אונטריו, אנגליה וקליפורניה – ההורים יכולים לשלם מרצונם בעבור פעילות העשרה מעבר לתוכנית הלימודים המחייבת, ובשתי מדינות – ויקטוריה וברלין – ההורים יכולים לשלם מרצונם בעבור הארכת יום הלימודים.

- מנתונים שה-OECD מפרסם עולה כי שיעור ההוצאה של משקי הבית בישראל בכלל ההוצאה על מוסדות החינוך היסודיים נמוך מהממוצע ב-OECD ומהממוצע באיחוד האירופי (4% לעומת 7% ו-6% בהתאמה). מנגד, שיעור ההוצאה של משקי הבית בישראל על מוסדות החינוך העל-יסודיים גבוה מהממוצע ב-OECD ומהממוצע באיחוד האירופי (12% לעומת 9% ו-6% בהתאמה).

בבקשה של חברת הכנסת נכללה השאלה מה מספר הפעילויות הממומנות באמצעות תשלומי הורים שבוטלו בשל משבר הקורונה וכמה כסף הוחזר להורים בשל כך. מתשובת משרד החינוך על פנייתנו בנושא עולה כי בשלב זה אין למשרד נתונים שיכולים לספק מענה על שאלה זו, בין היתר משום שפעולת חישוב היתרות בחשבון תשלומי הורים מתבצעת רק עם סיום שנת הלימודים. עם זאת, נציין כי על פי תקנות לימוד חובה (ייעוד כספי תשלומים), התשס"ה-2004, מנהל מוסד חינוך נדרש להחזיר להורי התלמידים בתום שנת הלימודים (עד 31 באוגוסט בכל שנה) את הכספים שנותרו בחשבון הבנק הייעודי שבו מופקדים כספי תשלומי הורים. לחלופין, מנהל המוסד רשאי, לאחר התייעצות עם ועד ההורים במוסד, לנכות את הכספים שנותרו מהתשלום שעליהם לשלם בשנת הלימודים שאחריה, ובלבד שנשלחה להורי התלמיד הודעה על הניכוי האמור ובה פירוט התשלומים לשנה הבאה.<sup>1</sup>

במכתב ששלח משרד החינוך למנהלי מוסדות החינוך ב-5 באפריל 2020 בנושא "תשלומי הורים לאור הגבלת פעילות מוסדות חינוך (בתי ספר וגני ילדים)" הנחה המשרד את המוסדות לפעול להשיב את יתרות כספי ההורים שלא ניתן תמורתם שירות על פי הנהלים בנושא. כמו כן צוין כי האפשרות להתחשבנות והחזר תשלומים בסוף שנת הלימודים (או קיזוז מתשלומי השנה הבאה אם ההורים מעוניינים בכך) שרירה וקיימת.<sup>2</sup> בהמשך, ב-21 ביוני 2020, שלח משרד החינוך מכתב חידוד הנחיות למפקחים ולמנהלי מוסדות החינוך ובו הודגש כי בשנה זו במיוחד יש להקפיד להודיע לכלל ההורים בכתב על היתרות בחשבון תשלומי ההורים ועל זכותם לקבל את היתרה מחשבונם בעד השירותים שרכשו במקום לנכות את הסכום מתשלומי השנה הבאה.<sup>3</sup>

<sup>1</sup> [תקנות לימוד חובה \(ייעוד כספי תשלומים\), התשס"ה-2004.](#)

<sup>2</sup> מכתב ששלחה סימה עובדיה פורצנל, מנהלת אגף יישומי חוק ומדיניות במשרד החינוך, למנהלי מוסדות החינוך בנושא: תשלומי הורים לאור הגבלת פעילות מוסדות חינוך (בתי ספר וגני ילדים), 5 באפריל 2020.

<sup>3</sup> מכתב ששלחה סימה עובדיה פורצנל, מנהלת אגף יישומי חוק ומדיניות במשרד החינוך, למפקחים ולמנהלי מוסדות החינוך בנושא: החזר יתרות תשלומי הורים תש"ף – חידוד הנחיות, 21 ביוני 2020.

## 1. סוגי תשלומי הורים במערכת החינוך

בחוק לימוד חובה, התש"ט-1949, נקבעה הזכות לחינוך חינם של תלמיד במוסד חינוך רשמי, אולם המדינה אינה מחויבת לתת שירותי חינוך נוספים (כגון טיולים שנתיים, מסיבות סיום, הזנה ושיעורי העשרה), ולכן ההורים נדרשים לממןם.

בכלל מערכת החינוך נהוגים זה מכבר כמה סוגים של תשלומי הורים:

- **תשלומי חובה ורשות** – נגבים מתוקף חוק לימוד חובה **ותלויים באישור ועדת החינוך, התרבות והספורט של הכנסת**. תשלומים אלו נגבים בתשעה סעיפים, ובכלל זה בעבור ביטוח תאונות אישיות, סל תרבות, מסיבות סיום, השאלת ספרי לימוד, ארגון הורים ארצי וטיולים.
- **תשלומים בעבור הזנה** – נגבים מתוקף חוק ארוחה יומית לתלמיד, התשס"ה-2005, **ותלויים באישור ועדת החינוך של הכנסת**.
- **תשלומים בעבור תל"ן (תוכנית לימודים נוספת)** – תוכנית של תגבור והעשרה מחוץ לתוכנית הלימודים הרגילה בבית הספר שלא ביוזמה או במימון של משרד החינוך. **התשלומים נגבים מתוקף חוק חינוך ממלכתי, התשי"ג-1953, ואינם תלויים באישור ועדת החינוך של הכנסת**.<sup>4</sup>
- **תשלומים בעבור רכישת שירותים מרצון** – תשלום רשות בעבור רכישה מרוכזת של שירותים או של ציוד על ידי בית הספר (כגון חוגים, ספרי לימוד ותלבושת אחידה). **התשלומים מפורטים בחוזרי מנכ"ל של משרד החינוך, והם אינם תלויים באישור ועדת החינוך של הכנסת**.

משרד החינוך מפרסם מדי שנה את התשלומים המרביים שמותר לגבות **בכלל מערכת החינוך** בכל אחד מרכיבי התשלום שצוינו לעיל.<sup>5</sup> התשלומים המרביים שאושרו לגבייה בשנת הלימודים תש"ף (2019/20) **בכלל הסעיפים** עומדים על כ-1,000 ש"ח בשנה לתלמיד בחינוך הקדם-יסודי, 1,700-2,050 ש"ח בשנה לתלמיד בחינוך היסודי (כיתות א'-ו') ו-2,550-3,000 ש"ח בשנה לתלמיד בחינוך העל-יסודי (כיתות ז'-י"ב). בתשלומים אלו לא נכללים הזנה ותשלום בעבור רכישת אמצעי קצה טכנולוגיים.<sup>6</sup> מוסד החינוך הוא שמחליט מה הסכום שייגבה בכל סעיף וסעיף. יצוין כי בהצעת תשלומי ההורים לשנת הלימודים הבאה (תשפ"א, 2020/21) שהגיש

<sup>4</sup> בסעיף 8 בחוק חינוך ממלכתי, התשי"ג-1953, נקבע כי שר החינוך רשאי, בתנאים שנקבעו בתקנות, לאשר למוסד חינוך רשמי, לפי דרישת הורי התלמידים באותו מוסד, תוכנית לשעות נוספות על השעות שנקבעו בתוכנית הלימודים, ובלבד שכל ההוצאות הנובעות מן התוספת יחולו על הורי התלמידים המתחנכים על פיה או על רשות החינוך המקומית שהתחייבה לשאת בהן על חשבוה. בתקנות חינוך ממלכתי (תוכנית השלמה ותוכנית נוספת), התשי"ד-1953, נקבעו התנאים הפרוצדורליים שלפיהם תאושר תוכנית נוספת.

<sup>5</sup> משרד החינוך, **חוזר מנכ"ל תשלומי הורים לשנת הלימודים התש"ף**, 21 ביולי 2019.

<sup>6</sup> גבייה זו מוגדרת רכישת שירותים מרצון, והיא אינה נכללת בסכום הגבייה המרבי המותר בסעיף הכללי של רכישת שירותים מרצון. בבתי ספר שבהם מתקיימת למידה באמצעות אמצעי קצה טכנולוגיים יש אפשרות לגבות 677 ש"ח עבור אמצעי הקצה שיהיה בבעלות התלמיד או עד 300 ש"ח להשאלת אמצעי קצה לתלמיד. משרד החינוך, **הוראת קבע מס' 0010**, 1 בספטמבר 2016.

משרד החינוך לוועדת החינוך של הכנסת נכלל סעיף חדש המאפשר לגבות עד 650 ש"ח מהורי תלמידים בכיתות ב'-ט' בבתי ספר המשתתפים בתוכנית "בית ספר מגן".<sup>7</sup>

נוסף על כך הורי התלמידים רשאים לתרום למוסד חינוכי כסף ושווה כסף. לבית הספר אסור להתרים הורים או לפנות אליהם בבקשת תרומה כלשהי. ועד ההורים המוסדי יכול לפנות מיוזמתו להורים בבקשת תרומה למימון פעולות מיוחדות. שיעור התרומה יהיה לפי החלטת ועד ההורים המוסדי, והיא תשמש למימון רכישות המיועדות לשיפור בית הספר שאינן ממומנות על ידי גורם אחר ואינן מחובת המדינה או רשות החינוך המקומית.<sup>8</sup>

## 1.1 תשלומי הורים מוגברים

במהלך השנים נשמעו טענות רבות על כך שהגבייה בפועל עולה על הגבייה המותרת לפי הנחיות משרד החינוך. בדוח מבקר המדינה משנת 2012 נמצאו חריגות של ממש בגביית תשלומי הורים במערכת החינוך,<sup>9</sup> ובעקבות זאת החל משרד החינוך במהלך להסדרת הגבייה של תשלומי ההורים. במסגרת זו, ועל פי חוזרי מנכ"ל שפורסמו בנושא מאז משנת 2014, נקבעו כללים חדשים, המאפשרים **לחלק מבתי הספר** לגבות תשלומי הורים מוגברים, מעבר לתשלומי ההורים שהותרו לגבייה בכלל מערכת החינוך. תשלומים אלו נגבים בין היתר **עבור תוכניות לימודים נוספות במוסדות ייחודיים או תורניים ועבור מקצועות לימוד ברמה מוגברת**, והם מוגדרים כתל"ן או כרכישת שירותים מרצון.<sup>10</sup>

הכללים החדשים מאפשרים לבתי ספר מסוימים גבייה נוספת של תשלומי הורים בסכום של 1,900 ש"ח עד 4,000 ש"ח בשנה מעבר לתשלומים שמותר לגבות בכלל בתי הספר, על פי השכבה שבה התלמיד לומד. כך, תשלומים אלו בצירוף התשלומים שמותר לגבות בכלל בתי הספר מסתכמים ב-3,600 עד 7,000 ש"ח בשנה. כמו כן, בתי ספר שגבו לאורך השנים תשלומי הורים בסכומים חריגים ומבקשים להמשיך לגבות תשלומים העולים על הסכומים המותרים יכולים לפנות לוועדת חריגים של משרד החינוך בבקשה לאישור מתווה הסדרה לגבייה, עד הגעה לגבייה המותרת לכל המאוחר עד לשנת הלימודים תשפ"ג (2022/23).<sup>11</sup>

בסכומים שצוינו לעיל לא נכללים מרכיבים אחרים שההורים עשויים להידרש לשלם בעבורם (שכר לימוד במוסדות לא רשמיים ותשלום בעבור הסעות), וכאמור הם אינם כוללים תשלומים בעבור הזנה ובעבור רכישת

<sup>7</sup> משרד החינוך, "הצעת תשלומי הורים לשנת הלימודים תשפ"א", 18 ביוני 2020. גבייה זו מוגדרת רכישת שירותים מרצון, וככל הנראה היא אינה נכללת בסכום המרבי שמותר לגבות בסעיף הכללי של רכישת שירותים מרצון.

<sup>8</sup> משרד החינוך, [חוזר הוראות קבע תשס"ג3\(א\)](#), 1 בנובמבר 2002.

<sup>9</sup> משרד מבקר המדינה, [דוח ביקורת שנתי 62 לשנת 2011 ולחשבונות שנת הכספים 2010](#) (הדוח המלא), תשלומי הורים במערכת החינוך, מאי 2012.

<sup>10</sup> חוזר המנכ"ל העדכני: הוראות קבע מס' 204, "גביית תשלומי הורים ושכר לימוד במוסד חינוך שאינו רשמי, וגביית תשלומי הורים עבור מקצועות לימוד ברמה מוגברת, תוכנית לימודים נוספת תורנית ובמוסד חינוך ניסויי וייחודי", 18 במרץ 2019.

<sup>11</sup> בחוזר המקורי שפורסם בשנת 2014 מתווה זמני זה אמור היה להסתיים עד לשנת הלימודים תשע"ח (2017/18), אך מאז הוא הוארך פעמיים בחוזרי מנכ"ל חדשים שפורסמו בנושא.

אמצעי קצה טכנולוגיים, ומכאן שהסכום הכולל שהורי התלמידים משלמים בסופו של דבר עשוי להיות גבוה אף יותר.

בשנת 2019 נדונה בבג"ץ עתירה לביטול הוראות חוזר המנכ"ל המאפשרות גבייה מוגברת של תשלומי הורים בטענה כי גבייה זו נעשית שלא כדין ובחוסר סמכות. באוגוסט 2019 דחה בג"ץ את העתירה, תוך הבהרה של כמה סייגים בנוגע לחלק מהתשלומים.<sup>12</sup> כמו כן, בפסק הדין נכללו אמירות ביקורתיות של השופט יצחק עמית על האופן שבו מעוגנת גביית התשלומים שאינה תלויה באישור ועדת החינוך של הכנסת:

יש בעיניי ממש בטענת העותרים כי המקום הראוי להסדרת נושא תשלומי ההורים איננו בקובץ אקלקטי של חוזרי מנכ"ל ונהלים, שנכתבו טלאים-טלאים באופן אקראי ו"מטולא" וייתכן כי הגיעה העת לעגן את הדברים בחקיקה ראשית, שתעבור תחת עינה הבוחנת של הכנסת, ולהותיר לחקיקת המשנה ולחוזרי המנכ"ל את ההיבטים האופרטיביים, כגון שיעור הסכומים המותרים, דרכי גבייתם וכיוצא בזה. מנגד, בניגוד לחקיקה ראשית, חוזרי המנכ"ל והנהלים השונים יוצרים מסגרת גמישה שניתן לשנותה מעת לעת על פי לקחים ומסקנות מהנעשה בשטח, והם נתונים לביקורתו של בית המשפט.

בהינתן הסכומים הנכבדים שניתן לגבות כתשלומי הורים במסגרת התל"ן ורכישת שירותים מרצון, דומה כי המצב הרצוי הוא שבפני ועדת החינוך של הכנסת תהא התמונה המלאה של תשלומי ההורים – הן על מנת שהרשות המחוקקת היא שתתווה את המדיניות הכללית והעקרונית בנושא זה, והן על מנת לאפשר קיומו של דיון ציבורי פתוח ושקוף בנושא, תוך מתן הזדמנות להבעת מגוון הדעות בסוגיה. לטעמי, קשה להלום כי בנושא כה רגיש וחשוב של שוויון בחינוך ובהזדמנויות ושל אינטגרציה חינוכית וחברתית, הדברים ייעשו ללא אישור של הרשות המחוקקת. אך עניין זה הוא למחוקק לענות בו.

בהקשר זה נוסף כי בשנת 2015 הונחה על שולחן הכנסת הצעת חוק שביקשה להגביר את הפיקוח של הכנסת על תשלומי ההורים כך שהתשלום המרבי שמשרד החינוך קובע עבור תל"ן יהיה חייב גם הוא באישור ועדת החינוך של הכנסת. מליאת הכנסת דחתה את הצעת החוק בקריאה טרומית במרץ 2016.<sup>13</sup>

## 2. נתונים על גביית תשלומי הורים

### 2.1 היקף תשלומי ההורים

על פי אומדן שנעשה במרכז המחקר והמידע של הכנסת, בשנת 2017 נגבו תשלומי החובה והרשות בסכום של כ-1.54 מיליארד ש"ח.<sup>14</sup> לצד זאת, על פי משרד החינוך הסכום המרבי שנגבה מהורי התלמידים עבור תוכניות

<sup>12</sup> פסק דין בתיק בג"ץ 5017.104/14 ובג"ץ 6214/15, 7 באוגוסט 2019.

<sup>13</sup> הצעת חוק לימוד חובה (הבטחת פיקוח פרלמנטרי על תשלומי הורים), התשע"ו-2015, פ/2107/20.

<sup>14</sup> נטע משה, אומדן תשלומי הורים רשות וחובה במערכת החינוך וניתוח הצעת החוק למימון תשלומי הורים באמצעות העלאת דמי הביטוח הלאומי (מעודכן), מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 11 במאי 2017. על פי הערכה של מינהל כלכלה ותקציבים במשרד החינוך, האומדן המרבי של תשלומי החובה והרשות לכלל התלמידים הוא מעט גבוה יותר, כ-1.62 מיליארד ש"ח באותה שנה.

## **לימוד נוספות (תל"ן) ורכישת שירותים מרצון נאמד באותה שנה ב-2.97 מיליארד ש"ח.<sup>15</sup> משני האומדנים עולה כי היקף התשלומים שאינם תלויים באישור ועדת החינוך של הכנסת גדול מהיקף תשלומי החובה והרשות שתלויים באישור הוועדה.**

באומדן נוסף שנעשה במרכז המחקר והמידע של הכנסת, על בסיס סקר הוצאות משקי הבית של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, נמצא כי סך תשלומי ההורים שנגבים במערכת החינוך גדל מכ-3.9 מיליארד ש"ח בשנת 2012 לכ-4.6 מיליארד ש"ח בשנת 2016 (גידול מצטבר של 17.4% בחמש שנים).<sup>16</sup>

על פי נתוני מינהל כלכלה ותקציבים במשרד החינוך, המתבססים של נתוני ה-OECD, סך ההוצאה הפרטית על חינוך יסודי, על-יסודי ועל-תיכוני גדל ב-135% משנת 2010 עד שנת 2016, מ-2.7 מיליארד ש"ח ל-6.3 מיליארד ש"ח. כמו כן, שיעור ההוצאה הפרטית בכלל ההוצאה על מוסדות אלו גדל מ-7.6% בשנת 2010 ל-11.3% בשנת 2016. על פי משרד החינוך ההוצאה הפרטית מורכבת בעיקרה מהוצאות משקי הבית, שרובן תשלומי הורים.<sup>17</sup>

בהקשר זה יש להביא בחשבון כי על פי נתוני מינהל כלכלה ותקציבים במשרד החינוך, באותן שנים חל גידול גם בהיקף ההוצאה הציבורית במוסדות החינוך, מ-32.3 מיליארד ש"ח בשנת 2010 ל-49.4 מיליארד ש"ח בשנת 2016 (גידול של 53%).<sup>18</sup> בנקודה זו נציין כי לפי משרד החינוך, בשנים האחרונות נעשו צעדים רבים שנועדו להקל על משקי הבית את הנטל הכספי הגדול שמוטל עליהם בתחום החינוך, ובכלל זה חינוך חנם לכלל הילדים בני שלוש וארבע, רפורמת בתי הספר של החופש הגדול, רפורמת בתי הספר של החגים, פרויקט השאלת ספרי לימוד ותוכנית הצהרונים "ניצנים". לטענת המשרד צעדים אלו ואחרים הביאו להקלת נטל ההוצאות של הורים לתלמידים במערכת החינוך בסכום כולל של 7 מיליארד ש"ח.<sup>19</sup>

## **2.2 התשלומים שאושר למוסדות החינוך לגבות**

**בית ספר המבקש לגבות תשלומים מהורים נדרש לדווח על כך למפקח הכולל במשרד החינוך באמצעות מערכת "אפיק" ולקבל ממנו אישור לגבות את הסכומים המבוקשים.** להלן יוצגו נתוני עיבוד שנעשה במרכז המחקר והמידע של הכנסת למסד נתונים שהתקבל ממשרד החינוך על הגבייה המרבית הכוללת שאושרה לכל אחד מבתי הספר שדיווחו במערכת "אפיק" על התשלומים שבכוונתם לגבות מהורי התלמידים בשנת הלימודים

<sup>15</sup> שם. משרד החינוך ציין באותו מסמך כי כל החישובים הללו מתבססים על ההנחה שנגבו כל הסכומים שמותר לגבות, אולם בפועל המצב שונה, שכן לא כל תלמידי ישראל בכל בתי הספר במדינה משלמים את הסכום המקסימלי שהמשרד מאפשר לשלם, ושיעורי הגבייה אינם מגיעים ל-100%. מנגד, נראה כי בחישוב שערך אז המשרד לא נכללו תשלומי ההורים המוגברים ו/או חריגים שאישר המשרד, ומכאן שלא בהכרח סך התשלומים נמוך יותר גם כאשר הגבייה איננה בשיעור 100%.

<sup>16</sup> ענת ירון, אומדן תשלומי הורים במערכת החינוך בשנים 2012-2016, מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 12 ביולי 2018.

<sup>17</sup> משרד החינוך, מינהל כלכלה ותקציבים, מערכת החינוך בישראל בראייה השוואתית בין-לאומית על-פי Education at a Glance 2019, 10 בספטמבר 2019, עמ' 120-123.

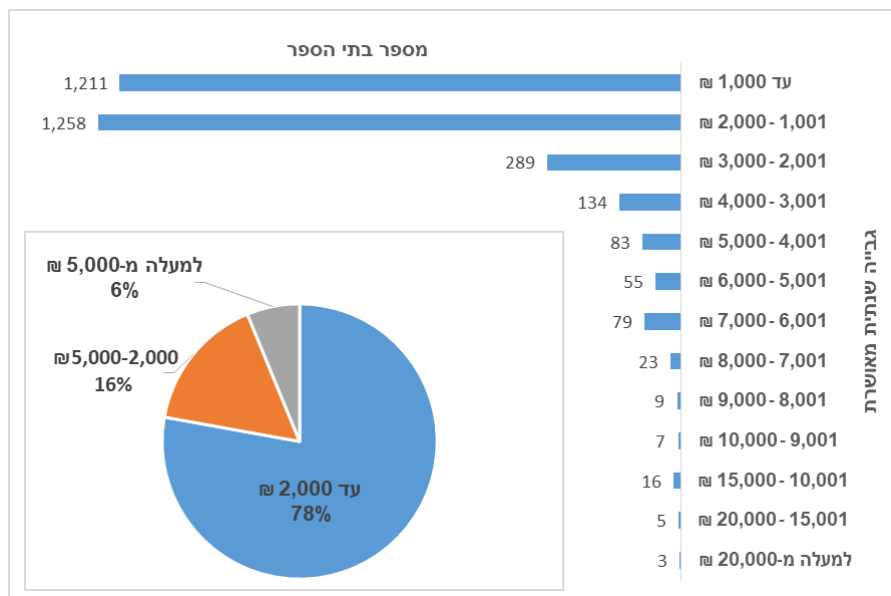
<sup>18</sup> שם.

<sup>19</sup> רא דברי מנכ"ל משרד החינוך שמואל אבואב בדיונים בוועדת החינוך, התרבות והספורט של הכנסת (פרוטוקול מס' 628, 29 במאי 2018; פרוטוקול מס' 2, 7 ביולי 2019).



תשע"ח (2017/18). בנתונים נכללות חריגות שאישרה ועדת חריגים ארצית וגבייה של שכר לימוד במוסדות מוכרים שאינם רשמיים.

### **תרשים 1. בתי ספר שדיווחיהם אושרו לפי התשלומים המרביים שאושר למוסד לגבות, תשע"ח (2017/18)<sup>20</sup>**



כ-78% מבתי הספר שמשרד החינוך אישר את דיווחיהם קיבלו אישור לגבות תשלומי הורים בסכום שאינו עולה על 2,000 ש"ח וכ-22% (703 בתי ספר) קיבלו אישור לגבות תשלומי הורים בסכום שעולה על 2,000 ש"ח. 197 בתי ספר קיבלו אישור לגבות תשלומי הורים בסכום העולה על 5,000 ש"ח, ו-24 מהם קיבלו אישור לגבות תשלומי הורים בסכום העולה על 10,000 ש"ח.<sup>21</sup>

יש לציין כי אחד מכל שלושה בתי ספר במערכת החינוך לא דיווח למשרד החינוך על כוונתו לגבות תשלומי הורים כלל ולא ברור מה התשלומים הנגבים בו. לצד זאת, 3% מבתי הספר לא קיבלו אישור לגבות את תשלומי ההורים שביקשו לגבות. כ-72% מהמוסדות שלא דיווחו או לא שדיווחיהם לא אושרו משתייכים לחינוך החרדי.

כ-45% מבתי הספר שדיווחיהם אושרו דיווחו על כוונתם לגבות תשלומי הורים בגין תוכנית לימודים נוספת (תל"ן). בקרב בתי ספר בפיקוח ממלכתי-עברי וממלכתי-דתי (כלומר ללא פיקוח חרדי ופיקוח ממלכתי ערבי) היה הנתון המקביל 58%. עם זאת, ייתכן מצב שבו גבייה עבור תל"ן נעשית במועד אחר או על סמך חוזר שאינו חוזר תשלומי החובה והרשות שאושר והועלה למערכת "אפיק", ובמצב זה סכום הגבייה עבור תל"ן אינו משתקף במערכת. אם שיעור בתי הספר שגובים בעבור תל"ן בפועל גבוה ממה שדווח למשרד במערכת

<sup>20</sup> אסף ווינגר, נתונים על תשלומי הורים שאושרו לגבייה במערכת החינוך בשנת תשע"ח (2017/18), מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 2 באוגוסט 2018.

<sup>21</sup> אחד מכל שלושה בתי ספר ממלכתיים דתיים (כ-36%) שדיווחיהם אושרו קיבלו אישור לגבות סכום מרבי העולה על 2,000 ש"ח. בחינוך הממלכתי-עברי שאינו דתי היה הנתון המקביל אחד מכל חמישה בתי ספר (כ-19%) ובחינוך הממלכתי-ערבי – אחד מכל עשרה בתי ספר (כ-9%).

"אפיק", הייתה מצטיירת תמונה אחרת מזו שמוצגת בתרשים שלעיל (כלומר שיעור בתי הספר שגובים למעלה מ-2,000 ש"ח עשוי להיות גדול מכפי שמוצג).

במסמך שפרסם הממ"מ במאי 2019 נכללו [נתונים מפורטים](#) על תשלומים שאושר לבתי הספר לגבות מהורי התלמידים בשנת הלימודים תשע"ח (2017/18). להלן יוצגו כמה ממצאים מתוך מסמך זה:

- כ-31% מבתי הספר שאושר להם לגבות תשלומים בסכום העולה על 2,000 ש"ח נמצאים ברשויות מקומיות המשתייכות לאשכולות הלמ"ס 1-3, כ-32% נמצאים ברשויות מקומיות המשתייכות לאשכולות הלמ"ס 4-6 וכ-37% נמצאים ברשויות המשתייכות לאשכולות הלמ"ס 7-9.
- מדד הטיפוח<sup>22</sup> הממוצע בבתי ספר שאושר להם לגבות תשלומים בסכום העולה על 2,000 ש"ח נמוך ממדד הטיפוח הממוצע בבתי ספר שאושר להם לגבות תשלומים בסכום שנמוך מ-2,000 ש"ח, בכל סוג הפיקוח ובכל האשכולות שנבחנו, למעט בחינוך החרדי, שבו נמצאה תמונת מצב הפוכה.<sup>23</sup> כלומר, בחינוך הממלכתי (העברי והערבי) ובחינוך הממלכתי-דתי, בתי ספר שגובים תשלומי הורים נמוכים הם בתי ספר שבהם לומדים תלמידים בעלי חסך חינוכי גדול יותר מאשר בבתי ספר שגובים תשלומים בסכומים גבוהים.
- בקבוצת בתי הספר בחינוך היסודי הממלכתי היהודי הרגיל שסכום הגבייה שאושר להם עולה על 2,000 ש"ח (81 בתי ספר) נכללים 54 בתי ספר שקיבלו ממשרד החינוך אישור לפעול כמוסדות חינוך ייחודיים על-אזוריים. בית ספר על-אזורי הוא מוסד שהרשות המקומית שהוא פועל במסגרתה קבעה, באישור משרד החינוך, שהוא יכול לקלוט תלמידים שבית הספר אינו באזור הרישום שלהם. בית הספר אף יכול לשרת שתי רשויות או יותר, באישור משרד החינוך. הסכום המרבי הממוצע שאושר לבתי ספר אלו לגבות היה בשנת תשע"ח כ-7,500 ש"ח בשנה. מצב זה מעלה חשש להיווצרות מוסדות חינוך נפרדים לבעלי מעמד חברתי-כלכלי גבוה המבקשים לרכוש שירותי חינוך איכותיים.

### 3. חלופות שהוצעו לאורך השנים לגביית תשלומי ההורים

לאורך השנים המליצו כמה ועדות ציבוריות על ביטול תשלומי ההורים ועל קביעת מנגנונים חלופיים לסבסודם:<sup>24</sup>

- בשנת 1992 המליצה **ועדת לנגרמן** לבטל את תשלומי ההורים והציעה שלוש דרכים אפשריות למימון שירותי החינוך: תוספת לארנונה, גביית היטל חינוך (על ידי הרשות המקומית או משרד האוצר) ותוספת לתשלומי הביטוח הלאומי (0.4%).

<sup>22</sup> ככל שמדד הטיפוח גבוה יותר כך "החסך החינוכי" גדול יותר. בכל אחד מסוגי הפיקוח נכללו בחישוב רק אשכולות שבהם נמצאו לפחות עשרה בתי ספר שגובים יותר מ-2,000 ש"ח.

<sup>23</sup> יש להביא בחשבון כי בתי ספר רבים בחברה החרדית לא דיווחו למשרד על כוונתם לגבות תשלומי הורים ועל כן הם לא נכללו בחישוב. ייתכן כי יש בכך כדי להשפיע על תמונת המצב המשתקפת בנתונים.

<sup>24</sup> יובל וורגן, [מסמך רקע בנושא תשלומי הורים לשנת הלימודים תשס"ו](#), מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 19 ביוני 2005; דוח הוועדה לשינוי כלכלי-חברתי (ועדת טרכטנברג), שירותים חברתיים – עיקרי ההמלצות, ספטמבר 2011.

- בשנת 2004 המליצה **ועדת רוזנברג** ליישם את המלצות ועדת לנגרמן ולגבות את תשלומי ההורים באמצעות תוספת של 0.1% לדמי הביטוח הלאומי, בהדרגה ולפי קריטריונים חברתיים-כלכליים.
- בשנת 2010 המליצה **ועדת שושני** להגדיל את השתתפות המדינה במימון תשלומי ההורים לשם יצירת מנגנון פרוגרסיבי שיסבסד את תשלומי ההורים למשקי בית מעוטי יכולת. בשל מגבלות תקציביות נטתה הוועדה להמליץ על מתווה פריסה של הסבסוד על פני עשור. עוד הומלץ כי את המנגנון יקבעו מנכ"ל משרד החינוך והממונה על התקציבים במשרד אוצר.
- בשנת 2011 המליצה **ועדת טרכטנברג**, שקמה על רקע המחאה החברתית באותה שנה, ליישם את המלצות ועדת שושני. הוועדה המליצה לקצר את משך יישום ההמלצות ולקבוע כי היקפו המלא של הסבסוד המוצע ינתן בשתי פעימות ויושלם עד תחילת שנת הלימודים תשע"ד (2013/14), ולא בפריסה הדרגתית על פני עשור.

ההמלצות של כל הוועדות נגעו ככל הנראה לתשלומי החובה והרשות בלבד. בינואר 2012 החליטה הממשלה במסגרת יישום המלצות ועדת טרכטנברג על יצירת מנגנון פרוגרסיבי לסבסוד תשלומי הורים משנת הלימודים תשע"ג (2012/13).<sup>25</sup> על אף החלטת הממשלה החליט משרד החינוך במקום זאת על סבסוד דיפרנציאלי של הטיוולים השנתיים לפי מדד הטיפוח הבית ספרי. בשנת תשע"ד החליט המשרד להעביר את התקציב שיועד לסבסוד הטיוולים להגדלת תקציב מלגות הסיוע לתלמידים שהוריהם מתקשים בתשלום עבור אביזרי לימוד ופעילות חינוכיות חברתיות. **לפיכך, החלטת הממשלה על יצירת מנגנון פרוגרסיבי לסבסוד תשלומי הורים לא יושמה.**<sup>26</sup>

בהקשר זה נוסף כי בכנסות האחרונות הונחו כמה הצעות חוק שביקשו לקבוע "סל שירותים נוספים בחינוך" שיכלול את תשלומי החובה והרשות. על פי ההצעות סל השירותים ימומן מדמי סל שייגבו מכלל הציבור על ידי המוסד לביטוח לאומי, כפי שהוא גובה את דמי הביטוח הלאומי.<sup>27</sup> **ההצעות לא קודמו בשל התנגדות של גורמים בממשלה.**

עוד נציין כי בדיון בוועדת החינוך של הכנסת במסגרת אישור תשלומי ההורים לשנת הלימודים הקודמת (תש"ף, 2019/20) אישרה הוועדה מתווה בן חמישה סעיפים שהציג מנכ"ל משרד החינוך מר שמואל אבואב. במתווה נכתב בין היתר כי **מוסכם על הצדדים שיש להסדיר את תשלומי ההורים, להפחית אותם ולפקח עליהם ביתר יעילות. עוד נכתב במתווה כי הממשלה תפעל, בתהליך רב-שנתי, להפחתה של תשלומי ההורים, וכן שוועדת החינוך של הכנסת תגביר את הפיקוח והאכיפה בסוגיית התל"ן.**<sup>28</sup>

<sup>25</sup> החלטה מס' 4088 של הממשלה מיום 8 בינואר 2012.

<sup>26</sup> אתי וייסבלאי ואסף ויניגר, מערכת החינוך בישראל – סוגיות נבחרות בתחום עיסוקה של ועדת החינוך, התרבות והספורט של הכנסת, מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 17 במאי 2015.

<sup>27</sup> ראו לדוגמה: הצעת חוק סל שירותים נוספים בחינוך, התשע"ה-2015, פ/334/20.

<sup>28</sup> ועדת החינוך, התרבות והספורט של הכנסת, מכתב מיוש-ראש הוועדה יעקב מרגי לשר החינוך רפי פרץ בנושא: תשלומי הורים לשנת הלימודים התש"ף – המשך דיון, 10 ביולי 2019.

#### 4. מלגות סיוע בתשלומי הורים

משרד החינוך מקצה מדי שנה סכום של כ-100 מיליון ש"ח למלגות סיוע לתלמידים שהוריהם מתקשים בתשלום עבור אביזרי לימוד ופעילויות חינוכיות וחברתיות. ההקצאה לבתי הספר נעשית על פי קריטריונים חברתיים-כלכליים. גודל התקציב לכל מוסד נקבע על פי שכבת הגיל והעשירון שבו בית הספר נמצא בממדד הטיפוח, והוא יחסי למספר התלמידים.

**גובה המלגה לתלמיד נע בין 200 ל-400 ש"ח בחינוך היסודי ובין 300 ל-600 ש"ח בחינוך העל-יסודי (מלגה ממוצעת היא כ-400 ש"ח).** במקרים חריגים שבהם לא נמצא פתרון במסגרת ההקצאה של בית הספר, המנהל יכול לשלוח המלצה מנומקת לוועדת חריגים במשרד החינוך לקבלת תקציב נוסף. על הנהלות בתי הספר לוודא שכל התלמידים הזקוקים לסיוע יהיו מודעים לקיומו של תקציב המלגות.<sup>29</sup> על פי משרד החינוך, בשנת הלימודים תשע"ט (2018/19) ניתנו מלגות ל-211,000 תלמידים ב-4,148 בתי ספר (קרוב למחציתם משתייכים לחברה הערבית).<sup>30</sup>

מאחר שאין אפשרות לסייע באמצעות המלגות לכלל התלמידים המתקשים בתשלום, בתי הספר נדרשים לאתר את הנצרכים ביותר ולסייע להם. לפיכך, על בתי הספר לקבוע קריטריונים ומשקלות לחלוקת המלגות על בסיס ההכנסה החודשית לנפש במשפחות של התלמידים, אישור מלשכת הרווחה שהן מטופלות בה וסיבות פרטניות לפי שיקול דעת מנומק של ועדת המלגות הבית ספרית.<sup>31</sup>

על פי נוהלי משרד החינוך, אין למנוע מתלמידים להשתתף בפעילויות בשל אי-תשלום עקב קשיים כלכליים, ויש למצוא את הפתרונות לשיתופם באמצעות הרשות המקומית והנהלת בית הספר.

#### 5. אכיפה ובקרה על גביית תשלומי הורים<sup>32</sup>

אגף אכיפה במינהל רישוי, בקרה ואכיפה במשרד החינוך הוא הגוף האחראי לפעילות יזומה בנוגע לבתי הספר שאינם מקיימים את הוראות המשרד בעניין תשלומי הורים. כאשר אגף האכיפה מוצא כי חלה חריגה שלא אושרה, הוא מפנה את בית הספר אל ועדת החריגים כדי להסדיר את החריגה. על פי המשרד, כאשר נמצאת הפרה ברורה של הנהלים בגביית תשלומי הורים, ומשלא נעשה הליך הסדרה, אגף האכיפה פועל להשבת כספים שנגבו שלא כדין. אם ההסדרה אינה מתאפשרת, אפשר שמשרד החינוך יחליט להפסיק לתקצב את המוסד.

על פי משרד החינוך, בשנים 2015-2018 טיפל אגף האכיפה בכמה עשרות פניות בנושא תשלומי הורים, ובאותן שנים פעילות האכיפה הביאה להשבת תשלומי הורים לחשבון הבנק של ההורים בסכום כולל של יותר ממיליון ש"ח. התיקים שבהם הושבו כספים הם 15%-20% מכלל התיקים.

<sup>29</sup> אתר משרד החינוך, [מדריך מלגות לתלמידים בבית ספר יסודי, חטיבת ביניים ותיכון](#), כניסה: 1 ביולי 2020.

<sup>30</sup> פרוטוקול מס' 2 משיבת ועדת החינוך, התרבות והספורט של הכנסת, 7 ביולי 2019.

<sup>31</sup> משרד החינוך, חוזר מנכ"ל תשע"ג/1(א), "הענקת מלגות לתלמידים שהוריהם מתקשים בתשלום עבור אביזרי לימוד ופעילויות חינוכיות חברתיות", 27 באוגוסט 2012.

<sup>32</sup> תגובת שר החינוך ומדינת ישראל על עתירות לבג"ץ 5004/14 ו-6214/15, 27 במרץ 2019.

כמו כן, אגף הבקרה במינהל עורך בקרה מדגמית במאות מוסדות חינוך מדי שנה, בתדירות המאפשרת בדיקת כל מוסד חינוך אחת לשלוש עד חמש שנים. בשנת הלימודים תשע"ח (2017/18) קיים האגף בקרה ב-360 בתי ספר יסודיים וב-14 חטיבות עליונות; בביקורת זו נכללה בחינה של תשלומי ההורים, וב-8.5% מבתי הספר שנדגמו הייתה חריגה בגבייה בסעיף רכישת שירותים מרצון. כמו כן, ב-10% מבתי הספר נמצא כי לפחות באחת השכבות ניתנו פחות שעות תל"ן מהשעות שבגינן נגבה התשלום. פנינו אל משרד החינוך בבקשה לקבל נתונים על שנת תשע"ט, אולם תשובת המשרד טרם התקבלה.

## 5.1 תלונות בנושא תשלומי הורים

האגף לפניות הציבור במשרד החינוך מסייע לתלמידים ולהורים במימוש זכויותיהם אם אלו קופחו, אם בשל אי-קיום הוראות ונהלים ואם בשל שרירות לב, אפליה, התרשלות או הזנחה בטיפול בהם. בשנים 2018-2019 התקבלו באגף כ-500 תלונות בנושא תשלומי הורים (218 תלונות בשנת 2018 ו-273 תלונות בשנת 2019);<sup>33</sup> כ-100 מהתלונות (37 בשנת 2018 ו-59 בשנת 2019) עסקו במניעה של השתתפות תלמידים בפעילות כלשהי בשל אי-תשלום. בתשובת האגף נכתב כי כל התלונות על מניעת השתתפות בפעילות בשל אי-תשלום הועברו מייד לטיפול המחוז והפיקוח, ורובן נפתרו מייד עם התערבות הפיקוח.<sup>34</sup>

## 6. מבט משווה בין-לאומי

### 6.1 מידע מדוחות השוואתיים בנושא תשלומי הורים

על פי דוח שפרסם ה-OECD בשנת 2017, מדינות באירופה מאפשרות למוסדות החינוך **הציבוריים** לגבות מהורי התלמידים שכר לימוד (בעיקר בשלב החינוך הקדם-יסודי) **ותשלומים נוסף על שכר הלימוד (תשלומי רשות ותרומות)**.<sup>35</sup> בדוח לא מפורטים היקף התשלומים הנוספים והשימוש שנעשה בהם.<sup>36</sup>

בדוח בנושא תשלומי הורים בבתי ספר יסודיים בעולם שפרסם ביוני 2020 צוות היוזמה – מרכז לידע ולמחקר בחינוך, נבחנה המדיניות בנושא תשלומי הורים בשש מדינות שבהן יש חוק חינוך חנם ויותר מ-85% מתקציב החינוך בהן מגיע ממקורות ציבוריים: פולין, אנגליה, מדינת ברלין שבגרמניה, מדינת ויקטוריה שבאוסטרליה, פרובינציית אונטריו שבקנדה ומדינת קליפורניה שבארצות הברית. מהדוח עלה בין היתר כי בארבע מהמדינות – פולין, ברלין, אנגליה ואונטריו – הורי התלמידים אינם נדרשים לשלם בעבור עזרי ההוראה והלימוד, ביטוח והסעות, ובחלק מהכיתות גם לא בעבור ארוחות הצהריים. מנגד, בשתי מדינות – ויקטוריה וקליפורניה – נמצא כי נהוגים תשלומי הורים בסעיפים רבים, ובהם הסעות, טיולים וארוחות.

<sup>33</sup> התלונות בנושא תשלומי הורים היו 4.5% מכלל התלונות שהתקבלו באגף בשנת 2018 ו-4.8% מכלל התלונות שהתקבלו באגף בשנת 2019.

<sup>34</sup> שבתאי כהן, מנהל אגף פניות הציבור במשרד החינוך, תשובה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 16 ביולי 2020.

<sup>35</sup> במדינות אלו נכללות אוסטריה, בלגיה, צ'כיה, דנמרק, שבדיה, אסטוניה, סלובניה, ליטא, פורטוגל וסלובקיה.

<sup>36</sup> OECD Reviews of School Resources, [The Funding of School Education Connecting Resources and Learning](#), 2017.

כמו כן, בארבע מדינות – ויקטוריה, אונטריו, אנגליה וקליפורניה – ההורים יכולים לשלם מרצונם בעבור פעילות העשרה מעבר לתוכנית הלימודים המחייבת, ובשתי מדינות – ויקטוריה וברלין – ההורים יכולים לשלם מרצונם בעבור הארכת יום הלימודים.<sup>37</sup>

## 6.2 נתונים על הוצאות משקי בית על מוסדות חינוך

מנתונים שה-OECD מפרסם עולה כי המימון הציבורי הוא המרכיב הדומיננטי בכלל ההוצאה על מוסדות חינוך במדינות החברות בארגון, ואילו המימון הפרטי הוא כ-10% בממוצע מההוצאה על מוסדות חינוך (לא כולל השכלה גבוהה). **רוב ההוצאה הפרטית מקורה בהוצאות של משקי הבית.** בחינוך היסודי שיעור ההוצאה של משקי הבית על מוסדות חינוך הוא כ-7% בממוצע. בחינוך העל-יסודי שיעור ההוצאה של משקי הבית גדל לכ-9% בממוצע.<sup>38</sup>

להלן יוצגו נתונים על שיעור ההוצאה הפרטית של משקי הבית בכלל ההוצאות על מוסדות חינוך (חינוך יסודי ועל-יסודי) במדינות נבחרות החברות ב-OECD. **בנתונים נכללות הוצאות על שכר לימוד ועל שירותי עזר שהמוסדות מציעים לתלמידים, כגון הזנה והסעות.** לא נכללות בהם הוצאות על ציוד לימודי ושירותי חינוך שאינם ניתנים במוסדות החינוך (שיעורים פרטיים, רכישה עצמית של ספרי לימוד וכו').<sup>39</sup> **חשוב להדגיש כי הנתונים נוגעים לכל מוסדות החינוך, ציבוריים ופרטיים כאחד.** יש להביא בחשבון כי שיעור ההוצאה של משקי הבית על המוסדות הפרטיים עשוי להיות גבוה במידה ניכרת משיעור ההוצאה של משקי הבית על המוסדות הציבוריים.

### שיעור ההוצאה הפרטית של משקי בית בכלל ההוצאות על מוסדות חינוך (חינוך יסודי ועל-יסודי) במדינות נבחרות, שנת 2016<sup>40</sup>

על-יסודי	יסודי	
10%	16%	ספרד
22%	11%	אוסטרליה
9%	9%	סלובניה
4%	8%	אסטוניה
14%	8%	בריטניה
7%	8%	יוון
9%	7%	ארצות הברית
7%	7%	פולין
8%	7%	צרפת
16%	7%	קוריאה
5%	5%	איטליה
16%	5%	ניו זילנד

<sup>37</sup> צוות היוזמה – מרכז לידע ולמחקר בחינוך, **דוח מת"ת – תשלומי הורים בבתי ספר יסודיים בעולם**, יוני 2020.

<sup>38</sup> OECD.Stat, Educational finance indicators, C3.1: Relative share of Public, Private and International expenditure on educational institutions, final source of funds, Extracted: June 29<sup>th</sup> 2020.

<sup>39</sup> OECD, Education at a Glance 2019, C3: How much public and private investment in educational institutions is there? – Methodology, p. 296.

<sup>40</sup> OECD.Stat, Educational finance indicators, C3.1: Relative share of Public, Private and International expenditure on educational institutions, final source of funds, Extracted: June 29<sup>th</sup> 2020.

על-יסודי	יסודי	
7%	5%	צ'כיה
4%	4%	קנדה
<b>12%</b>	<b>4%</b>	<b>ישראל</b>
3%	3%	אוסטריה
3%	3%	בלגיה
2%	3%	ליטא
4%	2%	אירלנד
6%	2%	הולנד
9%	1%	יפן
1%	0%	פינלנד
1%	0%	נורבגיה
<b>9%</b>	<b>7%</b>	<b>הממוצע ב-OECD</b>
<b>6%</b>	<b>6%</b>	<b>הממוצע ב-EU23<sup>41</sup></b>

מהנתונים בטבלה עולה כי שיעור ההוצאה של משקי הבית בישראל בכלל ההוצאה על מוסדות החינוך היסודיים נמוך מהממוצע ב-OECD ומהממוצע באיחוד האירופי (4% לעומת 7% ו-6% בהתאמה). מנגד, שיעור ההוצאה של משקי הבית בישראל על מוסדות החינוך העל-יסודיים גבוה מהממוצע ב-OECD ומהממוצע באיחוד האירופי (12% לעומת 9% ו-6% בהתאמה).

לצד זאת נציין כי בבחינה של נתוני השנים הקודמות עולה כי שיעור ההוצאה של משקי הבית בישראל בכלל ההוצאה על מוסדות החינוך היסודיים והעל-יסודיים הוכפל משנת 2010 עד שנת 2016, מ-2% ל-4% בחינוך היסודי ומ-6% ל-12% בחינוך העל-יסודי.<sup>42</sup>

<sup>41</sup> בקבוצה זו 23 המדינות החברות הן באיחוד האירופי והן ב-OECD.

<sup>42</sup> OECD.Stat, Educational finance indicators, C3.1: Relative share of Public, Private and International expenditure on educational institutions, final source of funds, Extracted: June 29<sup>th</sup> 2020.